



# partiumi KÖZLÖNY

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA

XXVI. ÉVFOLYAM  
1. SZÁM

2016.  
JANUÁR 15.

8 OLDAL  
Ára 2 lej

ISSN 1583-5782

## JEGYZŐKÖNYV,

mely felvétetett 2015. október 16-án Nagyváradon,  
a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Igazgatótanácsának ülésén

Jelen vannak: Csúry István püspök, Forró László főjegyző, Tolnay István presbiteri főjegyző, Fazakas Sándor aljegyző, Tatár Miklós presbiteri aljegyző, Dénes István generális direktor, valamint

Dénes József, Képiró Gyula, Bara László, Szatmári G. Elemér, Baracsi Levente, Czapp István, ifj. Tolnay István, Székely Zsolt, Lucza István lelkészi tagok,

Halász György, Hajdú Sándor, Darabont Sándor, Pataki Károly, Torkos János, Pozán Edit, Oláh József, Kincses Imre és Török Ferenc presbiteri tagok.

Hiányoznak: Pakulár István, Püsök Sándor Csaba lelkészi és Lakatos Bálint, Demjén Attila, Bara Lajos, valamint Bessenyei Károly presbiteri tagok.

Igazoltan hiányoznak: dr. Varga Attila főgondnok, Fazakas Csaba, az Esperesek Kollégiumának elnöke, Kovács Gyula lelkészi, valamint Geréb Miklós presbiteri tagok.

Tanácskozási joggal jelen vannak: Farkas Zsolt közigazgatási előadótanácsos, Vinczéné Pálfi Judit missziói előadótanácsos, Salánki Lóránt gazdasági előadótanácsos, Wagner Erik kiadói előadótanácsos, Szücs Éva tanügyi előadótanácsos, Antal János külügyi előadótanácsos, Sz. Szilágyi Zoltán katekétikai előadó, Fenesi Tibor jogtanácsos, dr. Pásztori Kupán István teológiai képviselő, valamint Gál Sándor lelkészértelmezési elnök.

Forró László főjegyző a Mk. 12, 1-12 alapján hirdeti Isten Igéjét.

Szám: 11/ 2015.

Tárgy: Számbavétel, hitelesítők kijelölése – Farkas Zsolt előadótanácsos

Igazgatótanács megállapítja, hogy a gyűlés az 1042/2015. számú meghívóval (1. sz. melléklet) szabályszerűen hivatott össze és határozatképes.

Hitelesítésre kijelöli Lucza István és Torkos János igazgatótanácsai tagokat.

Szám: 12/2015.

Tárgy: Napirend megállapítása – Csúry István püspök

Csúry István püspök köszönti az Igazgatótanács megjelent tagjait. Elmondja, hogy dr. Varga Attila főgondnok nem lehet jelen, hisz éppen az Egyházkerület képviselétét látja el. A Protestáns Teológiai Intézetben bevezették a jogtanítást, melynek élén éppen dr. Varga Attila főgondnok tevékenykedik.

Igazgatótanács egyhangúlag elfogadja a meghívóban közölt napirendet, melyet a következőkkel egészít ki:

- Beszámoló a PTI működéséről – dr. Pásztori Kupán István
- Beszámoló a Presbiteri Szövetség munkájáról – Tatár János

Szám: 13/2015.

Tárgy: Püspöki bejelentések – Csúry István püspök

Csúry István püspök két tömbben kívánja a lényeges ügyeket előterjeszteni: külföldi és hazai feladatok, illetve ügyek.

A. A KRE külföldi kapcsolatainak rendezése és erősítése:

- A napokban került sor a kanadai egyházi vezető nagyváradai látogatására. Tulajdonképpen viszontlátogatásról van szó, hiszen előzetesen a KRE vezetője utazott Kanadába, melynek során rendeződtek a kapcsolatok. A mostani találkozó megerősítette a KRE és a Kanadai Presbiteriánus Egyház viszonyát.

- Püspök, Antal János külügyi előadótanácsossal részt vett a Skót Nemzeti Egyház közgyűlésén. Ez alkalommal szintén a kapcsolatok rendezésére, illetve az együttműködés megerősítésére került sor.

- Magyarországi vonatkozásban kiemelkedő rendezvénynek számítanak a Szatmár-Szatmár Találkozó, illetve Békés-Bánsági Egyházmegyék Találkozója. Ezen alkalmak a határok feletti nemzetegyesítés rendkívül fontos állomásai, de egyúttal lehetőséget nyújtottak arra, hogy dr. Fekete Károly debreceni püspökkel szorosabb kapcsolatot lehessen kialakítani.

B. A KRE hazai kapcsolatainak rendezése:

- Püspökök Tanácskozására került sor a közelmúltban. Újra felelevenedett ez az egyeztető fórum, ahol a magyar egyházfők közös ügyekben, közös erővel tudnak fellépni. A szükség diktálta az egyeztetéseket, hisz a Sapientia Egyetem ügyei, illetve a közös bukaresti restitúciós konferencia a közös akarat és cselekvés igényét hordozták. Ingatlanügyben folytatni kell a közös cselekvést, melynek helyszíne lehetőleg a KRE kell legyen.

- A KRE-polgármesterek, képviselők nagykarolyi tanácskozása világhossá tette, hogy a fejlődéshez együttműködésre van szükség. Ott kell lenni az önkormányzatokban, a megyei és parlamenti képviselőkben. Igaz, nem mindenkinek tetszett a találkozó létrejötte, de minden vélekedés hiteltelen, ha a közéleti „árokásást” munkálja és nem a békességre igyekezik. A KRE feladatának tekinti az egység munkálását, melyre nézve Krisztus főpapi imája irányadó. Csak ez az út járható és erre közöségünkben igény van. Ezt bizonyítja, hogy egy következő találkozó megszervezésére a krasznai önkormányzat máris jelentkezett házigazdának.

- A Partiumi Keresztény Egyetem vonatkozásában viszont nincsenek jó hírek. Kiderült, hogy a gazdálkodásban olyan bajok vannak, melyek a PKE jövőjét alapjaiban fenyegetik.

Mindenekelőtt tisztázni szükséges, hogy a KRE és a PKE, noha a köztudatban összefonódnak, mégis két különálló jogi személyiség. A KRE egy képviselője tagja a PKE Alapítók Tanácsának, de ezen túlmenően semmiféle beleszólása nem lehet a PKE életébe. Éppen ezért nem ismerhetjük a PKE válságának okait, de a tisztább látás ideje elkezdődött.

Az máris megállapítható, hogy a PKE anyagi és lelki válságban van.

Valamikor más volt a kapcsolat a két intézmény között. A Sulyok István Főiskola idejében a KRE teljes felelősséget tudott vállalni az Egyetem munkájáért. Most újra rendezni kell a kapcsolatokat. A KRE kész segítő kezet nyújtani, hisz ezt a drámai helyzetet kezelni kell. Nem szűnhet meg a PKE!

Dénes József igazgatótanácsos rákérdez arra, hogy miben mutatkozik meg a PKE anyagi és lelki válsága.

Csúry István püspök kijelenti, hogy ahol a fenntartás biztosítása mellett anyagi válság van, ott már erkölcsi válság is van. Ez pedig a felelőtlenségben és a rossz döntések sorozatában nyilvánul meg. A PKE jelenlegi helyzete nagymértékben azonos a KRE hat évvel ezelőtti helyzetéhez, melyet azóta sikerült rendezni.

Igazgatótanács, Szatmári G. Elemér igazgatótanácsos tartózkodása mellett, a következőket határozza:

Annak ellenére, hogy a Királyhágómelléki Református Egyházkerület és a Partiumi Keresztény Egyetem kapcsolata gyakorlatilag megszűnt, Igazgatótanács felhatalmazza az Elnökséget, hogy a féltve szeretett Egyetemünk drámai helyzetében – lehetőség szerint – járuljon hozzá a kialakult állapot feltáráshoz és nyújtson segítséget a megoldásához.

Szám: 14/2015.

Tárgy: Közigazgatási ügyek – Farkas Zsolt előadótanácsos

#### A. Segédlelkészek kinevezése

Előadótanácsos tájékoztatja az Igazgatótanácsot, hogy a segédlelkészek kinevezése – az Esperesek Kollégiumával összhangban – megtörtént, szolgálatukat elkezdték és kongruájuk a pót-Stat-on rendezve van.

– Tudomásul szolgál –

#### B. Világi kongruák emelkedése

A világi kongruák összege 1050 lejre emelkedett. Úgy tűnik, hogy a minimálbér emelkedésével a kongruák összege is emelkedik. Természetesen, a kellő időben KRE tájékoztatja az egyházmegyei hivatalokat, hogy az érvényes szabályozást időben le tudják követni.

– Tudomásul szolgál –

#### C. Fizetési sávok meghatározása

Tekintettel arra, hogy a minimálbér tervezett emelkedése meghaladja a jelenlegi kezdő lelkészi fizetést, Igazgatótanácsnak elébe kell menni a dolgoknak. Méltánytalan lenne minimálbérrel tartani a kezdő lelkészeket. Ezért emelni kell a fizetési sávokat. Ezzel együtt az összes fizetési sáv minimális módosításra szorul, főleg az alsó fizetési határt tekintve.

Farkas Zsolt előadótanácsos határozati javaslatot terjeszt elő, azzal a megjegyzéssel,

hogy azt az Esperesek Kollégiuma részletekbe menően már megtárgyalta és elfogadta.

Szatmári G. Elemér igazgatótanácsos kifejti azt a tényt, miszerint nagyon sok gyülekezet nem tudja biztosítani a lelképásztor szolgálati idejének megfelelő fizetési sávot. Kérdés az, hogy van-e lehetőség arra, hogy az illető lelképásztor a Nyugdíjpénztárba a fizetési sávjának megfelelő összeget fizesse, viszont fizetésként annyit vegyen fel, amennyiben a presbitériummal meg tud egyezni?

Salánki Lóránt előadótanácsos tisztázza azt, hogy lehetőség van a Nyugdíjpénztárral magánszerződést kötni, melynek rendjén a lelképásztor akár nagyobb összeget is befizethet. Ezen túlmenően van olyan gyakorlat mely szerint bekönyvelik a fizetésnek megfelelő összeget, a lelképásztor felveszi a lehetőség szerinti fizetést és a különbözetet adományként visszakönyveli.

Fazakas Sándor aljegyző rákérdez arra, hogy miközben fizetési kategóriánkénti növekedés kb. 200 lej, egy esetben, a 10-15 év szolgálati idővel rendelkezőknél a növekedés 400 lej. Miért van ez?

Farkas Zsolt előadótanácsos elmondja azt, hogy a tervezésnél figyelembe vették, hogy ez az a szolgálati idő, amelyen belül a lelkészi családnak a legnagyobb szüksége van a pénzre (gyerekek nevelése, iskoláztatása, stb.).

Igazgatótanács egyhangúlag elfogadja a 2016. január 1-i hatállyal érvényes fizetési sávokat:

Kategória	Értelmezés	Alsó határ (RON)	Felső határ (RON)
Kezdő lelkészi fizetés (DEB)	1-3 év	1600	1600
Kezdő lelkészi fizetés (DEB)	3-6 év	1600	1800
Rendes lelkészi fizetés (DEF)	6-10 év	1800	2000
Minősített lelkészi fizetés (II)	10-15 év	2000	2400
Minősített lelkészi fizetés (II)	15-20 év	2400	2600
Minősített lelkészi fizetés (I)	20-25 év	2600	2800
Minősített lelkészi fizetés (I)	25-30 év	2800	3100
Minősített lelkészi fizetés (I)	30-35 év	3100	3500
Minősített lelkészi fizetés (I)	35 év fölött	3500	3800

#### D. Lelkészek továbbképzése

Előadótanácsos ismerteti a lelkészek továbbképzésének adatait. Ezek szerint folyó évben több mint száz lelkész vett részt a különböző képzéseken. A befizetett 9.000 lejes önrész mellett 34.000 lejes támogatást nyújtott a svájci HEKS.

Ismételten felhívja a figyelmet arra, hogy 5 év alatt szükséges az 50 kreditpont összegyűjtése,

mely a képzéseken nyert 30, illetve a lelkészértekezleteken szerzett 20 pontból állhat össze. A kreditpontok összesítését a Közigazgatási Ügyosztály végzi.

Képiró Gyula igazgatótanácsos a szervezést kifogásolja, ugyanis a kerületi lelkészsképzés időpontja egybeesett a szatmári lelkészértekezlettel, s így a lelkészértekezletről való hiányzása miatt elveszített 2 kreditpontot.

Farkas Zsolt előadótanácsos felmutatja, hogy év elején kiadványban megjelenik az összes továbbképző témája, helyszíne és időpontja. Ehhez mérten rögzítsék az egyházmegyei értekezletek időpontjait.

Oláh József igazgatótanácsos rákérdez arra, hogy más módon, mint az előre rögzített képzések, lehet-e kreditpontot szerezni? Esetleg internetes képzés, vagy más jellegű előadások megtartás, illetve az azokon való részvétel?

Gál Sándor lelkészértekezleti elnök tudatja, hogy az egyházmegyei lelkészértekezleti elnökök, akár 4 pontos előadást is tartathatnak, s így nagyobb a lehetőség a kreditpontok maximális begyűjtésére.

Darabont Sándor igazgatótanácsos felteszi a kérdést, hogy mi a különbség a kreditpontos és a nemkreditpontos lelkész között?

Farkas Zsolt előadótanácsos szerint, első látásra semmi, ellenben a kreditpontokat nem teljesítő lelkész nem válthat fizetési sávot.

Dénes József igazgatótanácsos kérdése az, hogy mi történik a negyedik kreditpontoszerző esztendő után nyugdíjba vonuló lelkésszel?

Farkas Zsolt előadótanácsos ebben az esetben csak Isten áldását tudja kérni életére.

– Tudomásul szolgál –

#### E. Szódemeteri Kölcsey Központ

A Központ megépítésére a KRE megnyerte a 60 millió forintos pályázatot, így elindulhat annak megépítése.

– Tudomásul szolgál –

#### F. Lorántffy Zsuzsanna Református Gimnázium tanműhelye

A tanműhely kialakítására, illetve a szaknarárok bérkiegészítésére sikerült megszerezni a 25 millió forintos támogatást.

– Tudomásul szolgál –

#### G. RO-HU program

A HU-RO program folytatásaként kiírt RO-HU programon belül a KRE ezidáig a Pelbárhidai, Siteri, Szilágypéri, Szalárdi, Vedresábrányi Református Egyházközségek munkálatait terjeszti elő.

– Tudomásul szolgál –

#### H. FADR pályázat

A FADR pályázaton belül a Magyarberkeszi Református Egyházközség szükségletei szerepelnek.

– Tudomásul szolgál –

**I. Regionális Operatív Program**

Ezen területen a Tasnádi, Székelyhídi, Máramarosszigeti, Kusalyi és Ákosi Református Egyházközségek pályázatai szerepelnek.

– Tudomásul szolgál –

**J. Rómer Flóris program**

Ezen programon belül a szükséges műemléki felmérések készülnek el.

– Tudomásul szolgál –

**K. Leader program**

Ezen csomagba a Bogoszlói és Érsemjéni Református Egyházközségek kisebb jellegű felújítási munkálatai kerülnek.

– Tudomásul szolgál –

**L. Egyházügyi államtitkárság pályázatai**

Az érvényes szabályozásoknak megfelelően minden gyülekezet pályázhat.

Szilágyi Zoltán katekétikai előadó az íránt érdeklődik, hogy a felsorolt programok bármelyikébe miképpen kerülhet be egy-egy gyülekezet?

Farkas Zsolt előadótanácsos készséggel elmondja, hogy prioritásnak számít az, ha valahol már megtörténtek a felmérések. Ezek után azon gyülekezetek következnek, ahol mindent a nulláról kell kezdeni, de ezzel együtt bele lehet férni a kitűzött határidőkhöz. Ha pedig a kérdező gyülekezete kerülne szóba, úgy már közli azt is, hogy Szilágyi Zoltán számításba van véve és folyik annak egyeztetése, hogy a Regionális Operatív Programba bekerüljön.

Fazakas Sándor aljegyző különösen figyelembe vételre ajánlja a krasznarécsei harangláb felújítását, hisz a gyülekezetnek semmiféle önerő nem áll rendelkezésére.

– Tudomásul szolgál –

**M. Szociális pályázatok**

• Sor kerül a nagyváradi Jámor-ház felújítására, ahol tervek szerint az ún. Respiro program fog működni, mely az idősek időszakos gondozásával foglalkozik.

• Az Élesdi Gyermekotthon fejlesztésére fog sor kerülni.

• Ebbe a kategóriába fér bele a Hegyközsémi Gyógyfürdő fejlesztése.

– Tudomásul szolgál –

**Szám: 15/2015.**

**Tárgy: Pro Partium és Pro Ecclesia Díjak odaítélése – Vinczéné Pálfi Judit előadótanácsos**

Igazgatótanács egyhangúlag, az Esperekek Kollégiumával egyetértésben, a 2015. évi díjakat a következőképpen ítéli oda:

**A. Pro Partium Díj:**

• Ian Bakker hollandiai presbiternek, az Egyházkerület egészére kiterjedő diakóniai programok támogatásáért.

**B. Pro Ecclesia Díj:**

• Megosztva a Szolnokházi és Hagymászlósi Református Egyházközségeknek, kisgyülekezeti kategóriában,

• Megosztva a Nagyvárad-Velencei és Érszöllősi református Egyházközségeknek, közepes gyülekezeti kategóriában

• Lukács Sándor tasanásztanítói és Barabás Imre magyarkakucsi főgondnoknak, személyi kategóriában.

**Szám: 16/2015.**

**Tárgy: Teológiai ügyek – dr. Pásztori Kupán István teológiai képviselő**

A tájékoztató szerint, az elmúlt héten befejeződött az ARACIS vizsgálódása, mely során néhány – a szervezet létét igazoló – ajánlason kívül, minden területen jelesre vizsgázott a PTI. Így, a következő 5 évre az Intézet működése biztosított.

A következő esztendő nagy kihívása a magiszteri akkreditáció lesz.

– Tudomásul szolgál –

**Szám: 17/2015.**

**Tárgy: Tanügyi kérdések – Szűcs Éva előadótanácsos**

**A. M. Nagy Ottó Díj**

Igazgatótanács egyhangúlag elfogadja az M. Nagy Ottó Díj odaítélését Módi Kinga ágyai vallásának.

**B. Református iskolák indítása**

Az érmihályfalvi iskolabotrány, illetve a megváltozott tanügyi törvény szükségessé teszik, hogy Igazgatótanács szabályozza a református oktatási intézmények beindításának kérdését. A szabályozással elébe kell menni az öntörvényű kezdeményezések és a törvények nem ismeréséből fakadó botrányoknak, mely erkölcsi kárt okoznak nemcsak az illető gyülekezetben, hanem egész Anyaszentegyházunkban.

Tolnay István főjegyző kérdése az, hogy egyáltalán van-e igény iskolaalapításra?

Szűcs Éva előadótanácsos nevesíti az Érmihályfalvi Református Egyházközséget, ahol kezdetben megoldásnak látszott a helyi önkormányzattal együttműködve, a helyi iskola keretében, ún. „református” iskolát működtetni. Ellenben az önkormányzat és a gyülekezet megromlott viszonya lehetetlenné tette a további működést.

Ugyanez a helyzet előállhat Nagyszalontán, ha nem tudnak együttműködni, egyház és önkormányzat.

Szatmári G. Elemér igazgatótanácsos jelzi azt, hogy neki telefonált Mikló Ferenc esperes, hogy Nagyszalontán, a református iskola ügyei rendeződnek a tanügyi törvénynek megfelelően.

Csúry István püspök megerősíti a rendezés szándékát, hisz az Igazgatótanács szabályozása nélkül az Egyházkerületet hibáztatják a gyülekezetek is, de az önkormányzatok is, noha ezen intézmények nem tudnak együttműködni.

Tolnay István főjegyző elmondja, hogy a félreértéseket és vitákat a kétértelmű és rossz tanügyi törvény okozza.

**Szám: 18/2015.**

**Tárgy: Gazdasági ügyek – Salánki Lóránt előadótanácsos**

**A. A KRE költségvetésének sarokszámai**  
Salánki Lóránt röviden előterjeszti a költségvetés tervezetét, melyet időben minden igazgatótanácsos megkapott (2. sz. melléklet).

Darabont Sándor igazgatótanácsos szóvá teszi azt, hogy az előterjesztésben nem jelenik meg a tartalék tetemes része. A 2014. esztendő végén 4 millió lej tartalék szerepel a kimutásokban, a 2015. esztendő viszont csak 2 millió lej tartalékkal kezdi az intézmény. Mi történt decembertől januárig 2 millió lejjel?

Salánki Lóránt előadótanácsos arra hivatkozik, hogy ezt már tisztázta a számadásban, de újra szívesen megteszi. Az ún. kis-Lorántffy iskolaépülete árának a különbözétét jelenti az eltérés.

Darabont Sándor igazgatótanácsos nem fogadhatja el a választ, tekintettel arra, hogy az épület vételárát még decemberben megkapta a KRE, a különbség viszont december és január között jelenik meg.

Salánki Lóránt előadótanácsos tisztázta, hogy a Partiumi Keresztény Egyetem decemberben nem fizette ki a teljes vételárát, ami már megjelent, mint tartalék. A ki nem fizetett összegre kölcsönszerződést írtak, ami viszont már nem jelenhetett meg a tartalékoknál. Ezt az összeget később törlesztették.

Megjegyzi, hogy ennek dokumentációja nincs a kezében, de Darabont Sándorral tisztázni fogja a félreértést.

Darabont Sándor igazgatótanácsos a maga részéről nem tudja elfogadni a választ, s mindaddig kételyei maradnak, míg nem tisztázódik kellőképpen a pénz sorsa.

**Igazgatótanács – Szatmári G. Elemér tartózkodása, valamint Darabont Sándor és Pataki Károly ellenszavazata mellett – elfogadja a KRE költségvetésének sarokszámait, a 2. sz. mellékletben feltüntetett adatok szerint.**

**B. KRE-kölcsönalap**

Salánki Lóránt előadótanácsos vázolja az előre kiküldött tervezetet (melléklet).

Darabont Sándor igazgatótanácsos kételkedik abban, hogy van-e jogi alapja annak, hogy a KRE kölcsön adjon és kamatot bevegyen a Nemzeti Bank felügyelete nélkül?

Fenesi Tibor jogtanácsos szerint, erre van lehetősége a KRE-nek.

Székely Zsolt igazgatótanácsos kérdése az, hogy mennyiben egyházbarát váltót íratni alá egy gyülekezettel?

Salánki Lóránt előadótanácsos tisztázza, hogy aki ad, az mindenképpen egyházbarát. A KRE egy forgóalapot akar létrehozni, azért hogy több gyülekezetenek is segítséget lehessen nyújtani. Nem követel ingatlant, ellenben valamiféle garancia szükséges.

Farkas Zsolt előadótanácsos elviekben tisztázza, hogy a KRE nem lehet jó gazda, ha rábíztakat nem úgy felügyeli, hogy abból több gyülekezetenek is haszna lehessen. Egyébként – teszi hozzá – vannak rossz példák!

Igazgatótanácsosok, egymást túlbeszélve tisztázzák a váltó fogalmát.

Szilágyi Zoltán katekétikai előadó kérdése az, hogy miként lehet váltót igényelni?

Salánki Lóránt előadótanácsos és Darabont Sándor igazgatótanácsos egyidőben mondják el, hogy egyszerűen kérni kell és a bank kiadja azt.

Igazgatótanács – Darabont Sándor, Oláh József és Baracsi Levente tartózkodása mellett – létrehozza az Egyházkerületi Kölcsönalapot és jóváhagyja annak működési szabályzatát, a 2.sz. melléklet szerint.

C. Magyar kongrua (2.sz. melléklet)  
– Tudomásul szolgál –

#### D. Fejlesztések

Igazgatótanács – Darabont Sándor tartózkodása mellett – jóváhagyja az egyházkerületi fejlesztések tervét, a 2.sz. melléklet szerint.

Csúry István püspök érzékelve a tartalékalapok összegének ellentmondásosságából való feszültséget, köszönetet mond Salánki Lórántnak a munkájáért, hozzátéve azt, hogy az 5 évvel ezelőtti adósságból eljutottunk a kölcsönalapig, valamint az új székház megépítésével, az albérletből birtokon belül kerültünk. Ugyanígy érzékletes az, hogy a sződemeteri eresz alól eljutottunk az emlékházig.

Forró László főjegyző felkéri Salánki Lóránt előadótanácsost, hogy a következő napirendi pont tárgyalása idején, Darabont Sándor igazgatótanácsossal – dokumentumok alapján – tisztázzák a tartalékalapok körüli ügyet, hisz nem lehet úgy elmenni, hogy bárki-be is kételyek maradnának tisztázatlanul.

Később Darabont Sándor igazgatótanácsos és Salánki Lóránt előadótanácsos tisztázzák a tartalékalapok sorsát. Darabont Sándor ki mondja, hogy megnyugató módon rendben találta. Salánki Lóránt szerint a félreértés oka az volt, hogy egy dokumentációt Darabont Sándor nem vett kézhez.

Szám: 19/2015.

Tárgy: Presbiteri Szövetség ügyei – Tatár Miklós aljegyző, Pataki Károly igazgatótanácsos

A PSZ őszi ülésén sok vitát kiváltott kérdések, melyeket tisztázni szükségesek:

- melyik Biblia-fordítás érvényes,
- az Úr imádsága milyen formában használatos,
- kehelyből, vagy kispohárból történik az úrvacsora vétele?

Dénes István generális direktor elismeri, hogy sok vitát váltanak ki a felvetett kérdések. Amíg Magyarországon a Zsinat részleteiben szabályozta ezen kérdéseket, el egészen addig, hogy csak papíralapú Bibliát lehet istentiszteleteken használni, addig nálunk nincs semmi-féle szabályozás. A hazai Liturgiai Bizottság most dolgozik ezen kérdések megválaszolásán.

Farkas Zsolt előadótanácsos javaslata az, hogy a Presbiteri Szövetség írásban tárja a Liturgiai Bizottság elé a felvetéseit. Azon túl, hogy érzékelhetővé válik a szövetség munkája, így hamarabb születik megoldás.

Pataki Károly igazgatótanácsos bemutatja a Pro Ecclesia és a Pro Partium Díjak mintájára elkészített Pro Presbiter Díjat. Ez a díj az oklevél mellett, egy kelyhet ábrázoló ezüst kítűzőt is tartalmaz, melyet egyházmegyénként 3-3 presbiternek ítélnének oda. Ezen kívül 3 díj odaítélése az Egyházkerületet illetné meg.

Vinczéné Pálfi Judith előadótanácsos értékeli a kezdeményezést, pusztán a Pro Presbiter megnevezés ellen emel elvi kifogást, ugyanis a presbiter van az egyházért és nem fordítva.

Forró László főjegyző a Presbiteri Szolgálatért Díj elnevezést javasolja.

Csúry István püspök megköszöni a felvetéseket és az elhangzottakat összegezve, szavazásra bocsátja a felvetést.

Igazgatótanács köszönettel fogadja, hogy a Presbiteri Szövetség megalapítja a Presbiteri Szolgálatért Díjat. A díj esztendőnkénti odaítélésére és átadására a Presbiteri Szövetség közgyűlésén kerül sor. A díjat egyházmegyénként, illetve egyházkerületi szinten 3-3 presbiternek lehet odaítélni. A díj egy oklevelet és egy kelyhet ábrázoló, ezüst kítűzőt tartalmaz.

Oláh József igazgatótanácsos rákérdez a református kórház helyzetére.

Forró László főjegyző tájékoztatja az Igazgatótanácsot arról, hogy a napokban egyeztettek az egészségügyi államtitkárral és a Magyar Kórházszövetség elnökével. Ezen a megbeszélésen derült ki, hogy a migránsválság be nem kalkulált költségei „elvittek” a teljes magyar egészségügyi reform költségét. A kórház építésére csakis a magyar egészségügyi reformmal egyidőben kerülhet sor, mert belpolitikailag tarthatatlan az, hogy „külföldön” kórház épül, miközben a hazai egészségügy marad a jelenlegi állapotában. A tájékoztatás szerint, legalább egy évvel eltolódik minden.

– Tudomásul szolgál –

Több tárgy nem lévén, Csúry István áldással rekeszti be a gyűlést.

K. m. f.

CSÚRY ISTVÁN FORRÓ LÁSZLÓ  
püspök főjegyző

LUCZA ISTVÁN TORKOS JÁNOS  
hitelesítő hitelesítő

#### 1. számú melléklet

KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS  
EGYHÁZKERÜLET  
IGAZGATÓTANÁCSI HIVATALA  
Szám: 1042/2015.

A Királyhágómelléki Református  
Egyházkerület Igazgatótanácsai Tagjainak  
*Lak- és Székhelyükön*

## MEGHÍVÓ

Ezennel tisztelettel meghívjuk az Igazgatótanács ülésére, melyre 2015. október 16-án, 10 órai kezdettel, Nagyváradon, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Székházának Bartók termében kerül sor.

Napirenden szerepelnek a következők:

1. Igehirdetés – Farkas Zsolt előadótanácsos
2. Püspöki bejelentések – Csúry István püspök
3. Közigazgatási és pályázati ügyek – Farkas Zsolt előadótanácsos
4. Tanügyi kérdések – Szűcs Éva katekétikai előadó
5. Gazdasági és pénzügyi tárgykörök – Salánki Lóránt előadótanácsos
6. Indítványok, javaslatok

Tisztelettel kérjük a lelkiismeretes és pontos megjelenést, illetve indokolt esetben a visszajelzést, hogy a póttagokat időben be tudjuk hívni.

Szeretettel küldjük testvéri üdvözlésünket:

Nagyvárad, 2015. szeptember 15.

CSÚRY ISTVÁN DR. VARGA ATTILA  
püspök főgondnok

## 2. számú melléklet

## GAZDASÁGI TÁRGYKÖRÖK

1. A Királyhágómelléki Református Egyházkerület költségvetésének sarokszámai

2. Egyházkerületi kölcsönalap szabályzatának tervezete

2.1 Előzmények

2.2 Kölcsönzési szabályzat

2.3 Garanciák és szankciók

2.4 A kölcsön folyósításának dokumentumai

2.5 Kizáró okok

3. Kisgyülekezetben szolgáló lelkészek magyarországi fizetéstámogatása

4. Tájékoztató az Egyházkerületi fejlesztések pénzügyi vonatkozásairól

1. A Királyhágómelléki Református Egyházkerület 2016 évi működési költségvetésének sarokszámai

Alapjában véve a 2016-os költségvetés tervezése a 2015-ös év költségvetésén alapul, de figyelembe vettük azokat az időközben bekövetkezett változásokat amelyek a 2016-os költségvetést befolyásolják. Említeném a bevételek rendjén az államsegélyek (kongruák) növekedését, hangsúlyosan a világi kongruák növekedését (600-ról 1.050 lejre), ami nagy segítség mind a gyülekezetek, mind az egyházkerület számára, továbbá a pénzügyi jövedelmeink csökkenését ugyanis az új székház építésével a megmaradt tartalékaink már nem eredményeznek annyi banki kamatot, mint az előző évben, figyelembe véve az összeg csökkenése mellett a kamatlábak csökkenését is.

Az egyházkerületi fenntartói járulék tekintetében nem tervezünk emelést, marad a tavalyi szint (300 lélekszám alatt 3,5 lej/lélek, 300 lélekszám fölött 4,5 lej/lélek). Kiadványaink tekintetében sem tervezünk emelést az ideai árak érvényesek maradnak így a :

- falinaptár – 5,00 lej
- könyvnaplár – 15,00 lej
- bibliaolvasó – 6,00 lej
- énekeskönyv – 15,00 lej
- harangszó – 1,50 lej
- határidőnapló – 20,00 lej

A kiadások rendjén a személyi kiadások tekintetében tervezünk növekedést, a piaci árak alakulása növekedést eredményezhet az anyagi kiadásokban és az igénybevett szolgáltatásokban, és szeretnénk a támogatások rendjén a már meghonosodott gyülekezeti és szociális támogatási rendszert megtartani és fejleszteni.

Mindezek figyelembe vételével kérem az Igazgatótanácsot hogy támogassa a 2016. évi működési költségvetés kidolgozását a következő sarokszámok mentén.

## Bevételek

1. Fenntartói járulék . . . . . 630.000 lej
2. Gazdasági bevételek 1%-a . . . . . 25.000 lej
3. Kiadványok bevétele . . . . . 430.000 lej
4. Ingatlanhasznosítás . . . . . 230.000 lej

5. Térítések . . . . . 220.000 lej

6. Pénzügyi jövedelmek . . . . . 20.000 lej

7. Államsegély . . . . . 600.000 lej

8. Működésre fordítható pályázatok, adományok . . . . . 400.000 lej

Összesen: . . . . . 2.555.000 lej

## Kiadások

1. Személyi jellegű kiadások . . . . . 1.140.000 lej

2. Anyagi kiadások . . . . . 130.000 lej

3. Szolgáltatások . . . . . 535.000 lej

4. Más kiadások . . . . . 100.000 lej

5. Támogatások, amiből . . . . . 650.000 lej

- működési támogatások . . . . . 570.000 lej

- egyházkerületi pályázati támogatások . . . . . 80.000 lej

Összesen . . . . . 2.555.000 lej

2. Egyházkerületi kölcsönalap szabályzatának tervezete

## 2.1. Előzmények

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület gyülekezetei a megmaradás és fejlődés jegyében folyamatosan állagjavító, kármentő és fejlesztő munkákat végeznek az egyházi ingatlanok tekintetében. Ezen munkálatok fedezete egyrészt saját forrásból másrészt bevont forrásokból (pályázatok, adományok) alakul ki, de a munkálatok kapcsán sok esetben felmerülhetnek rövidtávú finanszírozási gondok a pályázati támogatások késedelmes megérkezése, vagy a saját források időleges kimerülése miatt. Ilyen esetekben az egyházközségek különböző kölcsönformákhoz szoktak folyamodni, de mivel a jelenlegi hivatalos kölcsönzési lehetőségek (banki kölcsön, nyugdíjpénztári kölcsön) elég nehézkes és időigényes ügyintézés jelentenek továbbá anyagi szempontból is elég költségesek az Egyházkerület gazdasági ügyosztályának javaslatára az Igazgatótanács elhatározta az egyházkerületi kölcsönalap létrehozását, amely által az építkező gyülekezetek rövidtávú finanszírozási gondjaira nézve gyors és anyagilag is egyházbarát kölcsönhöz juthatnak.

## 2.2 Kölcsönzési szabályzat

1. Az egyházkerületi kölcsönalap összege 200.000 lej, amely igény és lehetőség szerint bővíthető.

2. Az egyházkerületi kölcsönalaphoz az egyházközségek és egyházmegyéek kizárólag egyházi ingatlanokhoz kötődő javításra, fejlesztésre igényelhetnek kölcsönt.

3. Maximálisan igényelhető összeg 40.000 lej

4. Maximális időtartam 7 év

5. Az éves kamat 3% a következők szerint: a Nemzeti Banki alapkamat 1,75% + 1,25%. Az éves kamatot az Egyházkerület a Nemzeti Bank alapkamata függvényében módosíthatja.

6. A törlesztés, illetve a kamat megfizetése negyedévente, félévente vagy évente történhet a szerződés függvényében.

## 2.3 Garanciák és szankciók

A kölcsön igényléséről a presbitérium névszerinti szavazással dönt, és annak visszafizetését a gyülekezet lelkésze, főgondnoka által aláírt kötelezettség vállalás szavatolja egyrészt, másrészt a gyülekezet az éves törlesztések összegére banki váltót bocsát az egyházkerület rendelkezésére. Amennyiben a szerződésben foglalt törlesztés a szerződésben vállalt határidőig nem történik meg, az egyházkerület írásban felszólítja a gyülekezetet a törlesztésre, mielőtt a banki váltót érvényesítené. Amennyiben a törlesztés a felszólítás után 30 nappal sem teljesül az egyházkerület vizitációt tart a gyülekezetben, hogy az esetleg rossz gazdálkodás okait feltárja. A szerződésben foglaltak elmulasztása a váltó érvényesítésén túl a következő szankciókat vonja maga után:

- a lelkési és világi kongruák felülvizsgálata és esetleges átcsoportosítása

- kizárás mindennemű egyházkerületi támogatásból

- kizárás mindennemű pályázati rendszerből, ahova az egyházkerület ajánlása szükséges

- rosszhiszeműség megállapítása esetén a lelképásztor gyülekezeti adminisztrációs és gazdasági tevékenysége felfüggesztésének kezdeményezése és fegyelmi eljárás beindítása.

## 2.4 A kölcsön folyósításának dokumentumai

1. Kérelem és indoklás

2. Szándéknyilatkozat a törlesztésről

3. Igénylő vezető testületének jóváhagyása (presbitéri határozat) hitelesített jegyzőkönyv formájában

4. A gyülekezet utolsó 3 évi számadása a gyülekezet anyagi erejének felmérése céljából.

## 2.5 Kizáró okok

Nem kaphat kölcsönt az Egyházkerületi kölcsön alaphoz az a gyülekezet:

- amely nem fizette be központi tartozásait

- amelynek állami vagy nyugdíjpénztári tartozása van

- amelynek valamilyen pályázattal kapcsolatos elszámolási hátraléka van

- amelynek bevételei az utolsó háromévi számadás szerint nem szavatolják a kölcsön visszafizetését

- amelynek lelképásztora adósságot halmozott fel a Stater egyházi kölcsönpenztárnál.

A kölcsönt a gazdasági ügyosztály javaslatára az egyházkerületi elnökség hagyja jóvá. A jóváhagyást követően sor kerül a kölcsönszerződés és az összeg folyósítására.

3. Kisgyülekezetekben szolgáló lelkipásztorok magyarországi fizetéstámogatása

Megérkezett az Egyházkerület számlájára a kisgyülekezetekben szolgáló lelkipásztorok magyarországi fizetéstámogatása. Az összeg a tavalyival megegyező, ezért ennek elosztása is a tavalyi táblázatok szerint fog történni, miután az esperes urakkal egyeztetjük a lelkeszi állományban történt változásokat. A várható támogatás összege 100.000 forint lejben számolt ellenértéke gyülekezetenként, ennek kiutalására pedig a novemberi hónapban fog sor kerülni, a 140 támogatott gyülekezet felé az egyházmegegyék közvetítésével.

4. Tájékoztatás az Egyházkerületi fejlesztések pénzügyi vonatkozásairól

#### 4.1. Egyházkerületi székház építése

A Székház terveinek bemutatása alkalmával a Főtisztelendő Közgyűlés igényét fejezte ki a tetőtér vendégszobákkal való felszerelése tekintetében. Ennek megfelelően a kiviteli tervet úgy készítettük el, hogy minden szerkezeti módosítás nélkül, alkalom adtán a megnevezett munkálatokat el lehessen végezni.

Az építkezés előrehaladtával megerősödött bennünk az a gondolat, hogy az épület átadási fázisában lehetőség szerint a manzárd is beépüljön. Ezt egyrészt gazdasági vonatkozások indokolják, hogy minél hamarabb a manzárd-részt jövedelmezővé tudjuk tenni az által, hogy különböző konferenciák, továbbképzők alkalmával a konferenciaterem mellett szállást is tudunk biztosítani, másrészt technikai okok, mint például az épületgépészeti bekötések. A manzárdban helyet kap 8 vendégszoba saját fürdőszobával és egy kis tárgyaló.

Mivel a manzárd beépítése nem volt része a megkötött építkezési szerződésnek, szükséges

ezt a szerződést a manzárd beépítési költségeivel megfejteni.

Mindez hozzávetőlegesen 30.000 euro többletköltséget jelent, amelynek finanszírozására előrehaladott tárgyalási folyamatban vagyunk egy külföldi szervezettel, hogy lehetőség szerint kímélni tudjuk az erre fordítandó saját forrásainkat.

#### 4.2. A Szódemeteri Kölcsény Központ építése

Az Egyházkerület a Magyar Kultúra napját, január 22-ét az utóbbi években Szódemeteren ünnepelte meg, Kölcsény Ferenc szülőfalujában és abban a templomban, ahol a himnusz költőjét megkeresztelték.

Az Egyházkerület elhatározta, hogy a jövőben ennek a helynek hangsúlyosabb teret biztosít és megvásárolja a Kölcsény Ferenc vélhető szülőházát, ahol emlékházat hoz létre.

Miután ez pénzügyi okokból meghiúsult, az Egyházkerület három évvel ezelőtt elhatározta, hogy a Kölcsény Ferenc emlékházat és egyházi központot épít az egyházközség templom melletti telkére.

Ennek tervezésére három évvel ezelőtt pályázatot nyújtottunk be a Magyar Külügyminisztériumhoz és az elnyert 2 millió forintból elkészítettük az engedélyes tervet, majd folytattuk a megvalósításhoz szükséges pályázást. Ennek gyümölcse mostanra beérett, ugyanis Egyházkerületünk 60 millió forintot nyert el a Magyar Kormánytól a Kölcsény Központ megépítésére.

A központ egy három szintes épület: alagsor, földszint és emelet (manzárd), összesen 500 m<sup>2</sup> beépített felülettel, amely magába foglal:

- az alagsorban: konyhát, két raktárhelyiséget és ebédlőt;

- a földszinten: irodahelyiséget, mosdókat, kiállítótermet és vetítőtermet, ahol a költő éle-

téből és munkásságából a látogatók egy rövid kisfilmet tekinthetnek majd meg;

- az emeleten: akár 30 személyt is befogadó vendégszobák és mosdók.

Mivel Szódemeter a tasnádi gyógyfürdő mellett található (3 km), a központot bekapcsoljuk a Tasnádon áthaladó turista-forgalomba, hiszen alkalmas lesz az átutazók vagy az odalátogatók elszállásolására és részleges étkeztetésére, továbbá alkalmas lesz a gyógyfürdőbe érkező vendégek elszállásolására és nem utolsósorban alkalmas gyülekezeti kirándulások és más alkalmak (továbbképzők, konferenciák) fogadására is. Tehát az eszmei haszna mellett jövedelmező vállalkozásként is tudjuk működtetni.

#### 4.3. A hegyközsémi gyógyfürdő fejlesztése

A gyógyfürdő egyházkerületi részének megépítése jelenleg pályázati fázisban van, ami a forrásokat illeti, és dokumentációs, tervezési fázisban, ami az engedélyeztetést illeti. A tervezés során arra törekedtünk, hogy megtaláljuk azt a legjobb megoldást, ami a jelenlegi egyházközségi fürdő felújítását ötvözni tudja a bővítéssel, amit az Egyházkerület fog megvalósítani úgy, hogy a komplexum egyként működjön az Egyházközség és az Egyházkerület hasznára. A pályázat szempontjából egy 200.000 eurós pályázatnak az előkészítésén dolgozunk és reményeink szerint 2016 második felében el tudjuk kezdeni a fejlesztést, amennyiben nyertes lesz a pályázat.

Mindenképpen jövedelemteremtő befektetésről van szó és a nagy részben pályázati forrásból megvalósuló fejlesztés megtérülése is lényegesen rövidebb időt fog igénybe venni.

SALÁNKI LÓRÁNT  
előadótanácsos

## KÁLVIN POLITIKAI ETIKÁJA

### avagy A TERMÉSZETI TÖRVÉNY TANA A KÁLVINI TANRENDSZERBEN

A természetjogi gondolkodás hosszú évszázadokon keresztül megkerülhetetlen toposza volt nemcsak a jogbölcseletnek, hanem a filozófiának, etikának és a teológiának egyaránt. Ezért nem tekinthető rendhagyónak Kálvin tanait a természetjogi szemlélet felől értelmezni és ennek prizmáján keresztül felvázolni dialektikus politikai etikáját. Jelen tanulmány a teljesség igénye nélkül erre tesz kísérletet.

Kálvin politikai etikájának szerves részét képezi a természeti törvény interpretációja. Lényegében Kálvin politikai etikája megfeleltethető a természeti törvénynek Isten akaratára való visszavezethetőség demonstrációjával.

Sommásan fogalmazva, a természetjogi doktrína két alapkérdésre keres és kíván választ adni: egyrészt az emberi természet mibenlétére, mi az ember differencia specifikája? Másrészt pedig mi a törvények illetve az emberek közötti viszonyok szabályozó elveinek az ontológiai státusa? Magyarán miért és mi-

lyen törvényeknek engedelmeskedünk, engedelmeskedjünk? A felvetett kérdésekre pedig a természetjogi felfogás a lex naturalis egyetemes érvényességének tételezésében, ennek kritikai-normatív jellegében véli megtalálni. Jelenti ez azt, hogy ennek a szemléletnek megfelelően, a természetjog a helyes jog, az eszményi jog, maga az igazságos jog, amely kritikai-normatív jellegénél fogva mintegy „tükröt” tart az érvényben lévő tételes, pozitív jognak. A pozitív jog alárendelődik a természetjogi elveknek, akkor is, ha adott esetben ez csupán a „törvény szellemének” való alávetést jelent. Ebben az értelemben mondja Ágoston, hogy lex iniusta non est lex, az igazságtalan törvény nem is törvény, ugyanis a jog, a törvény sine qua non-ja az igazságosság. Ez a kategorikus elhatárolás némileg finomodik a későbbiek során Tamásnál, de Kálvin maga is elfogadja a hibás törvény jogi minőségét azzal a kikötéssel, hogy az isteni örök törvény, mint

szabályozó elv, kellő útmutatással szolgál a büns ember számára, hogy visszaállítsa a törvény integritását, azaz Istennek tetsző igazságosságát.

A természetjogi gondolkodás másik sajátossága, hogy a politika, jog és erkölcs között nagyon szoros összefüggést tételez, sőt, számos esetben jog és erkölcs, mint analóg fogalmak jelennek meg, ugyanis e három kategória az ember, mint társas lény szerves tartozékai. Emiatt el egészen a XIX. század közepéig, a természetjogi gondolkodás a gyakorlati politikai filozófia szerves részét képezte. E kijelentés indoklásaként – mármint, hogy a jog, erkölcs és politika (értve ezalatt társasságot, társadalmat) az emberi létmód hiposztázisai – az emberi természet meghatározására különböző válaszok, válaszkísérletek születtek, melyek részletes ismertetése nem képezi jelen előadás tárgyát. Elég most annyira szorítkozni, hogy ezeket a meghatározásokat a következőképpen

csoportosíthatjuk: az ember természete szerint racionális lény és ez a racionalitás magától a természetből törvényszerűen adva van; az ember alapvetően társas lény és ebből kifolyólag erkölcsi lény is, mely erkölcsiség ontológiailag valamiféle metafizikai alapon gyökerezik. Ezt a megközelítést a keresztény gondolkodásban (skolasztika, protestantizmus) az ember Isten általi teremtettségében nyer igazolást, azaz az ember imago Dei. Az, hogy az ember alapvetően erkölcsi lény, részben azt jelenti, hogy megvan a képessége a jó és a rossz közötti különbségtételre és ezáltal felelősséggel tartozik a tetteiért. A felelősség ab ovo valamiféle relációt feltételez akár Isten és ember, akár ember és ember(-ek) között. Jelen kontextusban (még ha némiképpen tudatosan sarkított is a meghatározás) a természeti törvény az ember, minden emberben meglévő és minden emberben számon kérhető felelősségvállalási kötelezettséget is jelent.

Ezt a felelősségvállalási kötelezettséget első rendben nem a külső világi hatóság kényszeríti, hanem belülről, a lelkiismeret kényszeréből fakad. A politika pedig nem más, mint a nyilvános és közösségi cselekedetek fóruma, melyek esetében a felelősség kérdése fokozottan hangsúlyos. Ezért tartom indokoltnak és megengedettnek a címben vázolt analógiát, mely szerint Kálvin politikai etikája alapvetően a természeti törvény értelmezése a kálvini tanrendszerben KÁLVIN JÁNOS TERMÉSZETI TANA: nem racionalista megalapozású, hanem elsősorban az isteni szuverén akarat valamint a bűnbeesés ellenére is megmaradt természetes moralitás alapigazságaira épül. Természeti törvénytana nem lehet az isteni abszolút szuverenitás központi dogmájától elszakítani, azaz az csakis ezen gondolati kereten belül érthető meg.

Mielőtt rátérnék a részletes kifejtésre, még egy fontos megjegyzést szeretnék tenni a kálvini eszmerendszert illetően, mely természeti törvénytana szempontjából, politikai etikájának vonatkozásában is releváns: Kálvin tanítása dialektikus (kritikusai ezt inkonzisztenciának vélik), örökös feszültséget tételezve Isten és ember viszonyában, egyfelől állítva az isteni szuverenitás ideájában kifejezett teológiai szempontot, másfelől pedig az emberi romlottság ideájában kifejezett antropológiai szempontot (az eredendő bűn, mint az emberi moralitás és méltóság örökös kompromittálása). Ugyanezen dialektikának megtalálható a következménye magának az antropológiának a sajátlagos területén is egy újabb dualizmus formájában: az emberi méltóság és az emberi romlottság dialektikájában. Az esendő és gyarló ember a bűnbánat és az isteni kegyelem révén rehabilitálódik és nyeri vissza időleges és viszonylagos emberi méltóságát. Az ember önmagában soha nem tökéletes, állandó jelleggel rá van utalva az isteni kegyelemre, mint korrigáló, egyensúly-elv.

„Az ótestamentumi profétizmus, amely a kálvinizmusban újraéledt, optimizmusát a teremtésben, pesszimizmusát az eset és az eredeti bűn tanában fejezte ki, a kettő között fennálló feszültséget a váltásnak, mint megjöv-

dölt beteljesülésnek a fogalmában oldotta föl.” (Tóth Kálmán, 1940, 13.o.) Nos, ugyanez a dialektikus módszer érhető tetten a természeti törvény kálvini leírásánál is, amikor Kálvin a Szent Pál által a szívbe írt törvényről mondottakat kommentálja, azt kutatván, hogy a természeti törvény megismerésének lehetősége és annak érvényesülése között milyen reláció áll fenn.

A természeti törvény esetében is fennáll az isteni Törvényadó, azaz a szuverén Isten és a törvényszegő ember közötti feszültség. Ezt a feszültséget úgy próbálja meg feloldani, hogy az isteni jog mintegy magába szippantja a természeti törvényt és az ember alkotta pozitív törvényeket. Ezáltal Kálvin kiiktatja a skolasztikusok által tételezett „örök törvény” (lex Divina, lex aeterna) és a természeti törvény (lex naturalis) közötti különbséget. Ugyanakkor a bűnös embert erkölcsileg felelősként tételezi. „...Kálvin az emberi akarat totális korrupcióját tanította, de ugyanakkor nem ismerte el az ész totális depravációját, azaz, az embert bűnösnek mégis erkölcsileg felelősnek ismerte el” (Tóth Kálmán, 1940, 17.o.) Éppen ezért, az embernek rendelkeznie kell az erkölcsös élet természet adta eszközeivel, amelyek a bűnös mivolt ellenére is rávezethetik őt a helyes döntésre.

A bűnbe esett ember a kálvinista tanban morálisan felelős maradt. Bár az embert természetben, akaratában megromlott lényként állítja elének, aki messze került Istentől, de mégsem annyira messzire, hogy előtte (Isten előtt) felelős ne maradjon döntéseieért. A lelkiismeretben a természeti törvény szól meg. A természeti törvény gyakorlatilag az Isten ítélőszéke előtti elítélés jogalapjaként szolgál. Hiszen a bűneset óta az ember folyamatosan áthágja a természeti törvényt (mely lényegében Isten akaratának a kifejezője), transgressor, a törvény megszegője. A bűnös ember lázad az isteni szuverenitás és annak minden konzekvenciái ellen. A kálvini politikai etikát döntően ezen alaphelyzetbeli kettősség: az isteni szuverenitás teocentrikus politikai idealizmusa és az ember bűnös voltának realitása – s az ezzel való következmények a politikum területén – határozza meg. Ezt a konfliktusos helyzetet a kegyelemről kifejtett tana oldja fel.

Kálvin a társadalomban és az egész világban uralkodó törvényeket végső soron mind az abszolút szuverén Istentől származtatja. Kálvin az ágostoni és lutheri elképzelést követve átvette a „két birodalom” koncepciót, de azt, átalakítva, az egyes emberbe helyezte. A „két ország” (világ) tanának megfelelően az emberben kétféle törvény van: az egyik a lelki, mely a lelkiismeretet a kegyességre és az Istennek tiszteletére oktatja, másik a polgári, mely az embert az emberi és polgári kötelességeire tanítja, amelyekkel az emberek egymásnak tartoznak. Az egyik a „lelki ország”, a másik a „politikai ország”. Következtetésként adódik, hogy a kálvinizmusban minden törvény az „isteni törvényből” ered, melynek forrása az abszolút szuverén Isten. A törvények különféle megjelenési formái csak a külön célokat fejezik ki, de mögöttük ott a „végső cél”, melyet az abszolút szuverén Isten tűzött ki. Isten motiválatlan (minden külső indítók nélküli) akarat

az igazságosság legfelsőbb szabálya, „s amit ő akar, azt igazságosként kell elfogadni, pusztán azért, mert Ő így akarta” (Kálvin: A keresztény vallás rendszere, III. 232.o.). Isten akarata azonban mindig rendezett akarat, s rendezett akaratként forrása a jognak, Isten hatalmát és igazságosságát nem lehet egymástól elválasztani, így tőle semmi más nem származik, csak ami.

Az ember engedelmességgel tartozik. Ha azonban Isten akarata minden törvény kritériuma, akkor szükségszerű, hogy a kinyilatkoztatás váljék elsőrendűvé a törvény, azaz az isteni jogi akarat megismerése szempontjából. A Tízparancsolat jelenti a természetjog hiteles fogalmát. „Mert egyhangúlag büntetést hirdetnek ama gonosztettek ellen, amelyeket Isten örök törvénye kárhoztatott, nevezetesen az emberlét, lopás, házasságtörés és hamis tanítás ellen, s csupán a büntetés módjában nem egyeznek egymással. Ez azonban nem is szükséges.” (Kálvin: A keresztény vallás rendszere, II., 764-765.o.) Mivel a természeti törvény az emberek szívébe van véve, egyetemesen érvényes, s az ez alapján hozott törvényeket legitímálja: „mindazokat a törvényeket, amelyek ezen szabály szerint lesznek alkotva, amelyek ezen célra irányulnak, amelyek ezen határ által korlátozottnak, nem helyteleníthetjük, még ha eltérnek is akár a zsidó törvénytől, akár egymástól” (Kálvin: A keresztény vallás rendszere, 764.o.). A tény, hogy az egyes nemzetek törvényei mind büntetni rendelik a Tízparancsolatban is foglalt legfőbb rendelkezések megszegését, mutatja azt, hogy valóban természeti előírások érvényesítéséről van szó ezek esetében.

Az erkölcsi törvény (értsd: természeti törvény), írja Kálvin János, „két részből áll, amelyek közül az egyik egyszerűen azt parancsolja, hogy Isten tiszta hittel és kegyességgel tiszteljük, a másik pedig azt, hogy az embereket őszinte szeretettel vegyük körül- az igazságosnak valódi és örök szabálya, előírva minden nemzet és korbéli ember számára, akik Isten akarat szerint akarják rendezni életüket. Mert ez az Ő örök és változatlan akarat, hogy mi Őt mindnyájan tiszteljük, egymást pedig kölcsönösen szeressük.” (Kálvin: A keresztény vallás rendszere, 763.o.) A szeretet-parancs (mint legfőbb evangéliumi parancs) a kölcsönösség elvén nyugszik és már Luthernél és Zwinglinél is egyaránt „természeti törvényként” kerül megfogalmazásra. Tehát, a különböző törvények alapelve ugyanaz marad és az ezen elvnek nem megfelelő barbár és vad törvényeket nem lehet törvényeknek nevezni, mivelhogy „ellenkezik nemcsak az igazsággal, hanem minden emberiességgel és szelídséggel is” (Kálvin: A keresztény vallás rendszere, 764.o.). Ez alatt a megfogalmazás alatt lényegében Kálvin a törvény méltányosságára utal, mely méltányosság olykor a törvényi rendelkezés fölött kell hogy álljon. A természetjogi szemlélet lényegi fogalmi különbséget tételez, amikor különválasztja a törvény rendelkezését (constitutio) annak méltányosságától (aequitas), ahol ez utóbbi a természeti törvény adta háttér. A konstitúció az a külső forma, amelyben a törvény megjelenik, a méltányosság pedig a törvények alapvető,

absztrakt erkölcsi tartalma, mondhatnánk úgy is, a törvények „szelleme”. Pontosabban fogalmazva: a tételes, írott pozitív törvényeket adott esetben kritikailag felülírhatja a természeti (vagy más néven erkölcsi) törvény, amely egyben teleológikusan (céltételezeten) viszonyul az írott joghoz. Ez a distinkció, mint fentebb láthattuk, Kálvinnál is jelen van.

A kálvini tanban minden törvénynek a méltányosság kell hogy legyen a célja, mércéje, szabálya és korlátja. Az említett fogalmi különbségtétel segítségével tudja Kálvin összekapcsolni a méltányosságot (az objektív és ideális értelemben vett természeti törvényt) a politikai (polgári, pozitív) törvényekkel. (ld. Frivaldszky, 2001, 175-186.). Mivel a méltányosság (aequitas) szabálya minden népnek és nemzetnek a természet törvényében megadott, ekképpen minden nemzet képes rá, hogy a közönséges kegyelem vezérlete alatt, megalkossa a maga számára a politikai élet pozitív törvényeit polgári életük igazgatására. Ugyanakkor hangsúlyozni szeretném újfent, hogy a kálvini törvényfogalom sokféle megnyilvánulása tulajdonképpen egyugyanazon törvény, nevezetesen a szuverén Isten által hozott isteni törvény egy-egy megjelenési alakja, akár mint természeti törvény, Mózesi törvény, kinyilatkoztatott törvény és pozitív törvény. Ezek tehát mind egyugyanazon törvény, Isten törvényének különféle megnyilatkozásai.

Kálvin természeti törvénykoncepciójának politikai filozófiai aspektusait tekintve, említésre méltó, hogy már első jelentős művében, a Seneca-kommentárban tárgyalta az állam mibenlétének alapjait és a stoikus filozófia alapállásának megfelelően, arra a következtetésre jutott, hogy az állam természeti képződmény. Ahogyan azt Arisztotelész óta tételesen is megfogalmazták, az ember természettől fogva társas lény, és bizonyos értelemben analóg az állati társadalommal, a döntő különbséget Kálvinnál ember és állat között a büntudat jelenti. Zwinglivel ellentétben azonban, az állam fennmaradását nem a bűn miatt tartja szükségesnek, hanem az államtól az isteni gondoskodás eredményeként létrejöttnek tekinti. A hatalom tehát, nem az emberi gonoszság folytán van, hanem Isten rendelése nyomán, vagy pontosabban: az állami rendet Isten a bűn miatt rendelte, ugyanakkor az Ő kegyelmének segítségével a bűn visszaszorítható. Az ember társas természetéről vallott tanait az Intitutióban is megerősíti: „Mivel az ember természettől fogva társas lény, a társas élet ápolására és fenntartására természetes ösztönénél fogva is hajlandó, s ezért látjuk, hogy minden ember lelkében megvannak a bizonyos polgári tisztességre és rendre irányuló általános benyomások. Ezért van, hogy olyan embert nem láthatunk, aki meg ne értené, hogy bármely emberi társaságot törvényekkel kell összetartani, s

nem találunk olyanokat sem, akiknek lelkében meg ne volnának e törvények alapelvei (...) mivel e törvény magvai el vannak hintve minden-kiben” (Kálvin: A keresztényen..., 254.o.). Az így konceptualizált humanitás, emberiség arra a tényre épül, hogy minden ember Isten képére lett formálva, s ez az istenképűség az együvé-tartozás köteleke is egyben (mai szóhasználat-tal élve, ez az alapja az emberi szolidaritásnak és ugyanerre alapozható az egyik nagyon fontos alapvető, abszolút emberi jogunk, a már említett emberi méltósághoz való jog). És bár minden ember rendelkezik a helyesség leg-alapvetőbb elveinek tudásával, mégis, az embereket a szenvedélyeik vakká és elfogulttá teszi, törvény ellen lázadókká, de ezek mégsem tudják végképp kitorolni az alapvető elveket, mivel azok helyességét továbbra is tudják és ez csak fokozza a felelősségüket. Mivel az ember gyenge és esendő, a természeti törvényről alkotott általános benyomását szükséges egy biztosabb útmutatóval is ellátni, mégpedig a rögzített, írott törvényeken keresztül.

A pozitív törvény fogalmát csak a természeti (erkölcsi) törvényről mondottakkal összefüggésben lehet meghatározni. Kálvin szerint a pozitív törvénynek harmóniában kell lennie az ótestamentumi kinyilatkoztatás erkölcsi törvényével, „annál a pusztá oknál fogva, hogy a természeti törvény és annak aequitas-a az alapvető fundamentuma mindkettőnek” (Tóth Kálmán, idm, 54.o.). A pozitív törvény nem azonos a természeti törvénnyel, a pozitív törvények az örök igazság princípiumainak idő- és térrelációban történő alkalmazásai, s mint ilyenek csakis a relatív igazság kifejezői lehetnek. Mivel a bűn által megrontott ember még e relatív igazságot kifejező pozitív törvényeket sem tudja betartani, ezért a polgári kormányzat feladata, hogy a bűn törvényszegését kényszer által is féken tartsa. A törvény szigorának érvényesítését kihangsúlyozó kálvini etikát éppen ezért sokan legalizmusként is aposztrofálják. „A törvénynek – írja Kálvin – mint isteni ordinanciának kell engedelmeskednünk, s az állam szintén, mint Istentől rendelt intézmény van hivatva arra, hogy a törvényt – ha kell erőszakkal is – megtartsa.” (idm, 769.o.).

Tartalmilag a kálvini természeti törvény azonos a Dekalógus parancsaival, ez főleg a törvény fogalmának azon értelmezésében mutatkozik meg, mely a törvényi szabályt mint köteletséget illetve mint a szankció eszközt látta. A természeti törvény ezen szigorát némileg enyhíti a szeretet-parancsolattal való kiegészítése. Állítja a természeti rend és törvény létét, amelyekre alapozza az emberek közötti jogi és erkölcsi viszonyok rendszerét, a politikai társadalom mintegy tökéletlen leképeződése az isteni rendnek és törvénynek. Eltűntette a természeti törvény és a kinyilatkoztatott törvény közötti hierarchikus különbséget, ami

Ágostonnál is de még Tamásnál is igen hangsúlyos, mindkettőt az alapul szolgáló Isteni Törvénnyel azonosítva. Ez az isteni, örök törvény a mértéke az ember alkotta, tételes törvényeknek. A politikai élet szféráját, mint a közönséges kegyelem és a természeti törvény hatókörébe tartozó területet az Isteni Törvény alá vonta (ez alapozza meg a jus resistendit, a zsarnokkal való szembeszállás jogát), azaz, az ettől való eltérés a jogos ellenállás kívánalmát vonja maga után. A hatalmat ugyanakkor nem negatívan ítéli meg, mint ami a bűn megfékezése miatt szükséges elsősorban, hanem Istennek tetsző és az ő akaratának megfelelő intézményként tekinti. Ez a nézet azonban nem rontható a hobbessianusi abszolút hatalom víziójával, ugyanis Kálvin nézete e tekintetben lényegesen eltér, mégpedig azért, hogy az isteni törvényt az uralkodó számára is kötelezőnek tekinti, aki ha eltér ettől, méltán lesz megdöntve. Ezt jelenti a zsarnokkal való szembeszállás joga, de úgy, hogy Isten, az abszolút úr egyben abszolút szuverén is. A természeti törvény az emberi szívből irt erkölcsi törvény, amely erkölcsi köteletségeinket foglalja magába (ekkor még nem beszélhetünk az alapvető, természetesnek vélt emberi jogok eszméjéről, a modern kori individualizációs folyamat még csak Kálvint követően lép erőteljesen színre). Ugyanakkor ennek az erőteljes köteletség-centrikusságnak komoly kihatása van a kölcsönösségi-elv társadalmi felerősítésében, mely a későbbiekben igen jelentős szerepet kap a protestáns etikában. Némileg az eredeti kálvini tanoktól elrugaszkodottan, az egyre erősödő szekularizáció következtében a kálvinizmus cselekvő politikai erővé vált Nyugat-Európában, hiszen a korai polgári forradalmak ideológiai alapját képezte, bár ez esetben már e tan polgári tartalma volt a lényeges. Voltaképpen erre a tézisre épül Max Weber megkerülhetetlen műve a kapitalizmus szelleméről és a protestantizmus etikájáról. Ily módon a kálvinizmus végső soron – paradox módon – a politikai gondolkodás szekularizálódásához járult hozzá. (Samu Mihály-Szilágyi Péter, 1998, 96.o.)

#### IRODALOM:

Frivaldszky János: Természetjog, 1998, Budapest, Szent István Társulat  
Samu Mihály-Szilágyi Péter: Jobboldalelet, 1998, Budapest, Rejtjel Kiadó  
Tóth Kálmán: A dialektika a kálvinizmus politikai etikájában, 1940, Budapest  
Kálvin: A keresztény vallás rendszere, ford. Ceglédi Sándor - Rábóld Gusztáv, 1909, Pápa

#### MÁSODLAGOS IRODALOM:

Arisztotelész: Politika, ford. Szabó Miklós, 1994, Budapest, Gondolat  
Coing, Helmut: A jogfilozófia alapjai, ford. Szabó Béla, 1996, Budapest, Osiris  
De Greef, Wulfert: Calvin's writings in McKim, Donald K. The Cambridge Companion to John Calvin, 2004, Cambridge, Cambridge University Press

FORRÓ ENIKÓ  
politológus

Címünk: RO-410210 ORADEA  
str. Jean Calvin nr. 1, jud. Bihor  
Telefon/Fax: (+40)259/416-067  
E-mail: partiumikozlony@yahoo.com  
Honlap: www.kiralyhagomellek.ro

A szerkesztőbizottság elnöke:  
CSÚRY ISTVÁN  
Felelős szerkesztő:  
WAGNER ERIK

Tördelőszerkesztő: PETRIKÓ ILDIKÓ  
Készült a Királyhágómelléki  
Református Egyházkerület  
Szenci Kertész Ábrahám Nyomdájában  
Felelős vezető: WAGNER ERIK